

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN ÖRGÜTSEL GÜVENE İLİŞKİN ALGILARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PERCEPTION ABOUT ORGANIZATIONAL TRUST

Hüseyin KARABIYIK¹

Öz

Bu araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güvene ilişkin algılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırmanın evreni, 2010-2011 öğretim yılında Diyarbakır ili, merkez ilçelerinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görevli 5512 öğretmen oluşmaktadır. Örneklemini ise bu okullarda görevli 1100 öğretmen oluşturmuştur. Örneklem sayısı oransız küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Daboval ve arkadaşlarının (1994) geliştirdiği ve Yılmaz (2005) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan "Örgütsel Güven Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,97'dir. Verilerin analizinde t-testi ve varyans analizi istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güvene ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu ve kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere nazaran okul örgütüne daha fazla güven duyduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar doğrultusunda, ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güven algılarını artırıcı uygulamaların gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güven, örgütsel güven, ilköğretim okulları, ilköğretim öğretmeni

Abstract

In this survey, investigating primary school teachers' perception about organizational trust in terms of several variables was aimed. The research was designed according to the scanning model. The research population consisted of 5512 teachers working in 161 primary schools in the city center of Diyarbakır in 2010-2011 Academic Year. 1100 teachers working in these schools consisted of the sample. The number of the sample was set with disproportional group sampling method. "Organizational Trust Scale" developed by Dabovol (1994) and adapted to Turkish by Yılmaz (2005) was used. Alpha internal consistency coefficient of the scale is 0,97. T-test and Anova were used for analyzing data as statistical techniques. These primary school teachers' perception about organizational trust is at "middle level" and that female teachers trust school organization much more than male teachers have been stated in the study. According to the results, that applications improving primary school teachers' perception about organizational trust must be carried out has been proposed.

Key Words: Trust, organizational trust, primary schools, primary school teacher

*Bu çalışma, yazarın Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladığı "ilköğretim öğretmenlerinin okula ilişkin örgütsel güven algı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

¹ Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü h.karabiyik@dicle.edu.tr

1- Giriş

Dürüstlük ve doğruluğa dayalı bir kavram olarak algılanan güven, kişilerin sözlerinden, yazılı ve sözlü vaatlerinden emin olabileceğimize ilişkin genelleştirilmiş bir beklenti olarak ifade edilir (Asunakutlu, 2002). Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz (2008) güveni, bir kişi ya da grup arasındaki ilişkide karşındakinin fedakârlık göstereceğine ve bunun katkı sağlayacağına ilişkin beklenti olarak tanımlanmaktadır.

Güven kavramı özellikle 1980 sonrasında örgüt teorisi, yönetim ve örgütsel davranış alanlarındaki araştırmalara konu olmaya başlamıştır (Polat, 2009: 2). Toplumsal yapıdaki değişimler, hızlı teknolojik gelişmeler, karmaşık ve kalabalık örgüt yapıları genelde insan ilişkilerinde, özelde ise bu ilişkilerin dokusunu oluşturan güven örüntüsünde değişimler meydana getirmektedir.

Güven ve güvenli olma kişisel ve toplumsal ilişkilerin yanı sıra örgütsel yaşam için de önem bir kavramdır. Ekonomik ve sosyal hayatta, özellikle de çalışma hayatı içinde güven, insan vücudundaki kan kadar işlevseldir (Ören, 2007). Güvenin geliştiği bir toplumda örgütsel etkinliklerin daha sağlıklı ve örgütsel yeniliklerin de daha başarılı olabileceği belirtilmiştir (Börü, 2001).

Örgütlerde güven kültürünün oluşması ve çalışanların birbirlerine ve yöneticilerine güven duymaları oldukça zaman alıcı bir süreç içerisinde ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, uzun bir zaman dilimi içerse de sonuçları itibarıyla birçok açıdan örgüte katkı sağlayıcı bir hal alır. Ayrıca, örgütsel güvenin kuruma sağlayacağı katkılar kadar çalışanlar üzerinde bir takım doğurguları da olabilmektedir. Zorlu Yücel (2006: 90-94) bu doğurguları işten doyum, örgütsel adalet ve örgütsel bağlılık olarak sıralamaktadır.

Milletin sorunlarını çözmeye katkıda bulunan eğitim örgütleri, bireylerarası ilişkilerin geliştirilmesinde etkili olan ve daha iyi yaşama standartları sağlamak için oluşturulmuş kurumlardır (Başaran, 2006: 22). Bu nedenle, güven ve örgütsel güven kavramlarının okul açısından ayrı bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Çünkü okullar bireylerde davranış değişikliği meydana getirmek için oluşturulmuş kurumlardır. Okul ürününün büyük bir kısmını, eğittiği insandaki davranış değişikliği oluşturur. İnsan ögesinin, okulda olduğu kadar baskın olduğu bir başka örgüt türüne az rastlanır. İnsan ögesinin baskın olduğu bir kurumda, insanları bir arada tutan ve bunlar arasındaki ilişkinin sonucu olan güven elbette çok önemlidir.

Açık ve toplumsal sistem olarak yapılan okullarda stratejik bir önem taşıyan güven kavramı okulun başarısının oluşmasında önemli bir yer tutmaktadır. Çeşitli paydaşlardan oluşan okul yapısında paydaşlar arasındaki güven, okul başarısını artırıcı bir faktör olarak görülebilir. Bu paydaşlar okul yönetimi, öğretmenler, öğrenciler, büro hizmetleri-yardımcı personel ve çevre (aile) olarak ifade edilebilir. Bu paydaşlar arasında etkili bir güven sürecinin oluşturulması için okul vizyonunun ve hedeflerinin açıkça ortaya konması, bireylerin birbirlerinden beklentisinin açıkça belirlenmesi ve bu beklentilerin herkesçe bilinmesi ve ifade edilmesi, çalışma ortam ve kurallarının özellikleri hakkında fikir birliğine varılması, yasal düzenlemelerin analizi, okulda her türlü iletişim sürecinin iyileştirilmesi ve bilgi akışının hızlandırılması gerekmektedir (Brewster ve Railsback, 2003).

Okulun gelişimi ve verimliliği dikkate alındığında güven kavramının, kritik bir noktayı oluşturduğu söylenebilir. Güven, okullarda güzel ve etkili işler yapılmasına zemin hazırlarken, güvenin yokluğu bu tür gelişmeyi engelleyici bir faktör olur. Güvenin olmadığı

okullarda, öğretmenlerle öğrenciler arasında uzaklaşma ve bunun sonucu olarak sağlıklı bir iletişim ortamı oluşabilir. Güven düzeyinin düşük olduğu okullarda; liderler, grup ve okul yararına çalışmak yerine küçük hesapları tatmin etmek için çalışmaya başlarlar. Güvensizlik okul kültürünü ele geçirdiği zaman, okulun verimli işler yapması mümkün değildir. Okullarda olumlu değişikliği sağlamak için güvene dayalı ilişkilerin oluşturduğu bir ortam oluşturmak zorundayız. Okullarda karşılaşılan birçok problemin çözümü için, güven dolu bir çalışma ortamı oluşturmak ön koşuldur (Moran, 2000; Akt: Yılmaz, 2006: 66).

Öğretmenler eğitim örgütlerinin en temel öğelerinden biridir. Öğretmenlerin meslektaşlarına ve yöneticilerine olan güveninin öğretimin niteliği ve okulun etkililiği ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Bazı araştırma sonuçları (Tschannen- Moran ve Hoy, 1999) üst düzeyde güven duygusunun paylaşıldığı okullarda, öğretmenlerin mesleki bazı sırlarını, başarılı öğretim stratejilerini, derslerde kullandıkları etkili materyalleri paylaşmaya istekli olduklarını ortaya koymuştur. Öğretmenlerin güven, sadakat ve bağlılıklarını artırmak öncelikli olarak okul yöneticilerinin sorumluluğundadır (Buluç, 2008). Eğer bir eğitim örgütünde güven düzeyi yüksek olmayan öğretmenler bulunuyorsa, o kurumun etkililiğinden söz etmemiz mümkün olmayacaktır (Özer vd., 2006).

Örgütsel güvenin okul iklimi ve diğer eğitim amaçları gibi birçok değişken üzerinde önemli, vazgeçilmez bir faktör olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle örgütsel güvene ilişkin öğretmen algılarının incelenmesinin alana önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmaktadır. İlgili amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

- 1- İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algıları düzeyleri nedir?
- 2- İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algıları çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, iletişim ortamı ve yeniliğe açıklık alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3- İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algıları çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, iletişim ortamı ve yeniliğe açıklık alt boyutlarında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 4- İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algıları çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, iletişim ortamı ve yeniliğe açıklık alt boyutlarında branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2- Yöntem

Araştırma, tarama modelindedir. Bu tür araştırmalar, gerçeğin ne olduğunu bulmak ve var olan mevcut duruma anlam verilmesine dönük tanımlayıcı bir özelliğe sahiptir (Ural ve Kılıç, 2006; 19). Araştırmanın modeli doğrultusunda ilgili çalışmada, “ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algıları” mevcut haliyle tespit edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2010-2011 öğretim yılında, Diyarbakır il merkezindeki, Sur, Bağlar, Yenişehir ve Kayapınar merkez ilçelerinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görevli 5512 öğretmenler oluşturmaktadır. Evrendeki 161 ilköğretim okulundan, oransız küme yöntemiyle 25 ilköğretim okulu [Sur: 6 (%24), Bağlar: 6 (%24), Yenişehir: 9 (%36) ve Kayapınar: 4 (%16)] yansızlık yöntemine göre belirlenmiştir. Bu okullarda görevli toplam 1544 öğretmen bulunmasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı 1100 öğretmen örnekleme dâhil edilmiştir. Böylece, örnekleme giren öğretmen sayısı genel evrenin %19,96'sını temsil etmiştir.

Veri Toplama Aracı

İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güvene ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesini amaçlayan bu çalışmada veri toplama aracı olarak Daboval ve arkadaşlarının (1994) geliştirdiği “Örgütsel Güven Ölçeği” kullanılmıştır. İlgili ölçek Yılmaz (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Yılmaz (2005), faktör analizinde OÖGÖ'nün 4 boyuttan oluştuğunu tespit etmiştir. Güvenirlilik çalışmasında ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ,97 çıkmıştır. Bu çalışmada ise iç tutarlılık katsayısı ,96 olarak tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Veri toplama aracının uygulanabilmesi için Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni alındıktan sonra, ilgili veri toplama aracı, örneklem alınan okullara gidilerek araştırmacı tarafından, 11.04.2011–11.05.2011 tarihleri arasında öğretmenlere uygulanmış ve yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Verilerin Analizi

İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin örgütsel güven algı düzeylerini ölçmeye ilişkin ölçekler öğretmenlere uygulandıktan sonra elde edilen veriler SPSS 16,0 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada istatistiksel işlemler olarak, frekans dağılımları (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS) gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde ve yorumunda t-testi ve varyans analizinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde 0.05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Araştırmada 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu tip ölçeklerde verilen cevaplama puanları 1 ile 5 arasında değişmektedir. Veriler bilgisayara aktarılırken “Kesinlikle katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 2 ve “Kesinlikle katılmıyorum” 1 olacak şekilde kodlanmıştır. Ölçekteki her bir maddeden alınan puanların ne ifade ettiğini belirlemek amacıyla her bir maddenin aritmetik ortalamasını yorumlamada belirli aralıklar kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin her bir maddesinden alınan puanların aralık sınırları aşağıda verilmiştir. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında kullanılan değer aralıkları Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin İfadelere İlişkin Katılma Düzeyleri ve Puan Sınırları

Ölçek Katılma Düzeyi	Puan	Puan Sınırları
Hiç katılmıyorum	1	1.00-1.79
Az katılıyorum	2	1.80-2.59
Orta düzeyde katılıyorum	3	2.60-3.39
Çok katılıyorum	4	3.40-4.19
Tamamen katılıyorum	5	4.20-5.00

3- Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmada cevap aranan sorulara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular alt amaçlarda belirtilen sıralamaya uygun olarak düzenlenmiştir.

1- Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güven algılarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Örgütsel Güven Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Çalışanlara Duyarlılık	N	\bar{X}	ss	Yöneticiye Güven	\bar{X}	ss	İletişim Ortamı	\bar{X}	ss	Yeniliğe Açıklık	\bar{X}	ss
M1	1100	3,14	1,16	M14	3,68	1,21	M27	3,28	1,19	M18	2,85	1,26
M2	1100	2,53	2,53	M15	3,39	1,22	M29	3,32	1,15	M19	2,66	1,21
M3	1100	2,11	2,11	M16	3,20	1,21	M30	3,72	1,13	M31	3,66	1,13
M4	1100	2,71	2,71	M17	3,16	1,20	M32	3,26	1,14	M37	3,04	1,17
M5	1100	2,77	2,77	M21	3,24	1,18	M33	3,56	1,14			
M6	1100	2,91	2,91	M22	3,17	1,21	M34	3,28	1,13			
M7	1100	2,55	2,55	M23	3,42	1,16	M35	3,16	1,21			
M8	1100	2,63	2,63	M24	3,15	1,18	M36	2,98	1,13			
M9	1100	2,62	2,62	M25	3,33	1,18						
M10	1100	3,05	3,05	M26	3,71	1,15						
M11	1100	2,74	2,74	M38	3,40	1,20						
M12	1100	2,94	2,94									
M13	1100	3,05	3,05									
M20	1100	3,11	1,20									

M28	1100	3,37	1,12								
Top.	1100	2,81	0,75	Top.	3,35	0,90	Top.	3,32	0,85	Top.	3,05 0,91

Tablo 2’de, ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin örgütsel güven algılarının hem ölçeğin tümünde hem de ölçeğin alt boyutlarında “orta düzeyde” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bazı maddelerin belirgin bir biçimde ortalamadan farklılaştığı görülmektedir. Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz’ın (2008) araştırmasında da aynı yönde bulgular elde edilmiş olup öğretmenlerin örgütsel güvenlerinin ilgili boyutlarda "orta düzeyde" olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, Artuksı’nın (2009) çalışmasında ise ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven düzeylerini belirleyen ölçeğin çalışanlara duyarlılık ve yeniliğe açıklık boyutlarına "orta düzeyde katıldıkları"; yöneticiye güven ve iletişim ortamı boyutlarına ise "çok katıldıkları" belirlenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin çalıştıkları kurumlarına yönelik güven noktasında yüksek düzeyde güven duymadıkları söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, "Okulumuzda yeni göreve başlayan öğretmenlere, işinde daha iyi hizmet sunabilmesi için eğitim verilir" maddesi (M3) en düşük ortalamaya ($\bar{X} = 2,11$) sahiptir. Bu bulguya göre ilköğretim okullarında yeni göreve başlayan öğretmenlere, işlerinde daha iyi hizmet sunabilmeleri için verilen eğitimin istenilen düzeye ulaşmadığı ve bu noktada öğretmenlerin okul örgütüne yeterli derecede güvenmedikleri söylenebilir. "Okul müdürü bana güveniyorsa ben de ona güvenirim" şeklindeki madde ise (M27) en yüksek ortalamaya ($\bar{X} = 3,71$) sahiptir. Bu sonuç, örgütsel güvenin karşılıklı bir süreç olduğu; birisine güven telkin etmeden o kişinin güveninin kazanılamayacağı biçiminde değerlendirilebilir. Burada dikkat çekici nokta, öğretmenlerin okulun örgütsel güven ortamını başlatıcı değişken olarak yöneticiyi işaret etmesidir.

"Okul müdürü, yanına, çalışanların rahatlıkla ulaşabileceği birisidir " ifadesi (M14) araştırmada yüksek ortalamaya ($\bar{X} = 3,68$) sahip diğer bir maddedir. Bu sonuç, ilköğretim okulu öğretmenlerin, okul müdürlerini iletişime açık, rahatlıkla yanına ulaşılabilen kişiler olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu durum, okul müdürlerinin çalışanlarıyla ilişkilerinde samimi ve içten olmasıyla da ilişkilendirilebilir.

"Bu okulda öğretmenler, okul yöneticileri ile doğrudan iletişim kurabilir" maddesi (M33), araştırmada yüksek ortalamaya ($\bar{X} = 3,56$) sahip diğer bir maddedir. Bu sonuç, ilköğretim öğretmenlerin, okul yöneticilerini kolaylıkla ulaşabilecekleri ve ilgili konularda görüşlerini aktarabilecekleri direkt iletişim kurabilecekleri kişiler olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Bu noktadan hareketle, ilköğretim öğretmenlerinin, yöneticilerinin kişisel özelliği ve mesleki yeterliliğinden ötürü onlara güven duyduklarına, çalışanlar arasında açık iletişimin olduğuna, okuldaki işleyişin dürüst, açık ve adil olarak yürütüldüğüne; ancak özellikle yeni göreve başlama aşamasında verilecek eğitimin ya da bilgilendirmelerin yeterli olmadığına ilişkin algılara sahip oldukları ileri sürülebilir. Toplumla olumlu davranışsal değişiklikler kazanmış bireyler sunmayı hedefleyen eğitim örgütlerinde, güven ilişkilerinin maksimum seviyede gerçekleşmesi beklenir. Bu nedenle, bu güven düzeyinin bir eğitim örgütünden beklenilenin altında olduğu göz ardı edilmemelidir.

Okul yöneticilerinin güvenilir kişiler olması öğretmenleri etkileyebilmektedir. Ceyanes (2004), öğretmen ve okul müdürü arasındaki güven ilişkisi ile öğretmenin yaşadığı duygusal çöküntü arasında güçlü bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Öyleyse, okul yöneticisinin güvenilir olması, öğretmenleri duygusal açıdan olumlu etkilediği gibi, eğitim-öğretim

ortamının kalitesi açısından da önemli bir niteliktir. Değişim ve dönüşüme açıklığın önemsendiği günümüzde, öğretmenlerin görev yaptıkları okulda yapılacak yeniliklerde veya değişikliklerde yeterince söz sahibi olamadıkları, okul müdürlerinin iş prensiplerini oluştururken kendilerinin önerilerine yeterince başvurmadığı bu nedenle, öğretmenlerin okul ortamının yeniliğe açıklık noktasında yeterince olgunlaşmadığını düşündükleri söylenebilir. Dolayısıyla, Artuksı'nın de (2009) belirttiği gibi yeniliğe yeterince açık olmayan kurumlarda yüksek düzeyde güven duygusunun geliştirilmeyeceği göz önüne alınırsa, bu düzey bir algıya sahip olan öğretmenlerden, okula ilişkin yüksek bir güven düzeyi geliştirmelerini beklemek, gerçekçi bir beklenti olmayacaktır.

2- İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algılarının **cinsiyet** değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: İlköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan "t testi" sonuçları

Ölçek Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	f	P
Çalışanlara Duyarlılık	Erkek	559	40,97	11,3	1098	3,96	,00
	Kadın	541	43,65	10,9			
Yöneticiye Güven	Erkek	559	35,67	10,0	1098	4,17	,00
	Kadın	541	38,16	9,6			
İletişim Ortamı	Erkek	559	25,87	6,9	1098	3,67	,00
	Kadın	541	27,38	6,6			
Yeniliğe Açıklık	Erkek	559	11,76	3,7	1098	4,38	,00
	Kadın	541	12,72	3,5			

Tablo 3'te, ilköğretim öğretmenlerinin okula ilişkin örgütsel güven algılarında çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, iletişim ortamı ve yeniliğe açıklık alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p=,00$). Tüm alt boyutlarda, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla okul örgütüne karşı daha yüksek bir güven düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Artuksı'nın (2009) çalışmasında da aynı yönde bulgular elde edilmiş olup, bayanların erkeklere nazaran örgüte daha fazla güvendikleri tespit edilmiştir. Kadınların erkeklere nazaran örgüte daha fazla güvenmelerinin sebebi yöneticilerin bayanlara yönelik pozitif tutumları veya bayanların görevsel anlamda yönetimce zorlanmamaları gösterilebilir. Ancak, farklı çalışmalarda erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla örgüte güvendikleri görülmüştür (Yılmaz, 2006; Özer ve diğ., 2006). Bunların yanı sıra, Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz (2008) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise kadın ve erkeklerin örgütsel güven bağlamında aralarında anlamlı bir üstünlük olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Özdiil (2005), Culver (1994) ve Blevins (2001) örgütsel güven üzerine yaptıkları çalışmalarında, cinsiyet

değişkeninin örgütsel güven algılarında anlamlı bir farklılığa yol açmadığını tespit etmişlerdir.

3- Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algıları **mesleki kıdem** değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik tek yönlü ANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Mesleki kıdeme göre ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güvene ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	ss	sd	f	P	Fark
Çalışanlara Duyarlılık	1-5	290	41,09	10,67	4	3,46	,00	1-5 ve 21 ve üzeri
	6-10	338	43,43	11,34				
	11-15	242	41,39	11,17				
	16-20	104	41,39	11,50				
	21 ve üz.	126	44,48	11,94				
	Toplam	1100	42,29	11,27				
Yöneticiye Güven	1-5	290	36,94	10,02	4	1,06	,37	
	6-10	338	35,94	9,73				
	11-15	242	37,54	9,90				
	16-20	104	37,17	9,36				
	21 ve üz.	126	37,50	10,70				
	Toplam	1100	36,89	9,94				
İletişim Ortamı	1-5	290	26,25	7,01	4	2,49	,04	1-5 ve 21 ve üzeri
	6-10	338	26,18	6,39				
	11-15	242	26,70	7,057				
	16-20	104	26,76	6,43				
	21 ve üz.	126	28,29	6,86				
	Toplam	1100	26,61	6,81				
Yeniliğe Açıklık	1-5	290	12,17	3,76	4	1,05	,37	
	6-10	338	12,04	3,48				
	11-15	242	12,26	3,67				
	16-20	104	12,15	3,48				
	21 ve üz.	126	12,83	3,90				
	Toplam	1100	12,23	3,66				

Tablo 4'te, ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algılarının çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, iletişim ortamı ve yeniliğe açıklık, boyutlarında mesleki kıdem değişkenine ait puanların aritmetik ortalamaları görülmektedir. Ayrıca, ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algılarının çalışanlara duyarlılık ($p= ,00$) ve iletişim ortamı ($p= ,04$) boyutlarında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. İlköğretim öğretmenlerinin okula ilişkin örgütsel güven algı düzeyleri çalışanlara duyarlılık ve iletişim ortamı boyutunda mesleki kıdem değişkenine göre 1-5 ile

21 ve üzeri gruplarda farklılaştığı ve bu farklılığın 21 ve üzeri gruplar lehine olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak, öğretmenlerin zamanla okul ortamına alışmaları, okul örgütünü benimsemeleri, çalışanlar arasındaki yaşa hürmet hissi gibi durumlar olabilir. Ayrıca, Başaran'ın (2008: 313) da ifade ettiği gibi, kıdemi 20 yıldan fazla olan öğretmenler daha çok bürokratik davranış sergilemeleri ve bunun sonucu olarak, kendilerini daha fazla güvende hissetmeleri bu durumun sebepleri arasında değerlendirilebilir.

İlgili literatür incelendiğinde, öğretmenlerin kıdem yılları ile örgütsel güven algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır (Özer ve diğerleri, 2006; Artuksu, 2009). Ancak, öğretmenlerin kıdem yıllarının örgütsel güven algıları arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz, 2008; Yılmaz, 2005).

4- Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algıları **branş** değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik tek yönlü ANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Branşa göre ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güvene ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	ss	sd f	P	Fark
Çalışanlara Duyarlılık	Sınıf Öğrt.	500	41,56	11,301	4	2,37	,06
	Mat. ve Fen. Bil. Öğrt.	102	43,16	10,765			
	Sosyal Bil. Öğrt.	266	41,77	10,742			
	Güz. Sant. ve Spor Öğrt.	92	44,65	12,288			
	Diğ. Öğrt.	140	43,69	11,578			
	Toplam	1100	42,29	11,270			
Yöneticiye Güven	Sınıf Öğrt.	500	36,89	10,003	4	2,53	,03
	Mat. ve Fen. Bil. Öğrt.	102	36,96	9,715			
	Sosyal Bil. Öğrt.	266	35,63	9,626			
	Güz. Sant. ve Spor Öğrt.	92	39,11	10,238			
	Diğ. Öğrt.	140	37,82	10,091			
	Toplam	1100	36,89	9,946			

İletişim Ortamı	Sınıf Öğrt.	500	26,73	6,786	4	1,89	,10	
	Mat. ve Fen. Bil. Öğrt.	102	26,71	6,869				
	Sosyal Bil. Öğrt.	266	25,72	6,758				
	Güz. Sant. ve Spor Öğrt.	92	27,57	7,079				
	Diğ. Öğrt.	140	27,19	6,707				
	Toplam	1100	26,61	6,813				
Yeniliğe Açıklık	Sınıf Öğrt.	500	12,22	3,618	4	2,40	,04	GSS ve SB
	Mat. ve Fen. Bil. Öğrt.	102	12,38	3,591				
	Sosyal Bil. Öğrt.	266	11,79	3,582				
	Güz. Sant. ve Spor Öğrt.	92	13,09	4,051				
	Diğ. Öğrt.	140	12,44	3,690				
	Toplam	1100	12,23	3,663				

Tablo 5'te, ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algılarının çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, iletişim ortamı ve yeniliğe açıklık boyutlarında branş değişkenine ait puanların aritmetik ortalamaları görülmektedir. Ayrıca, ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algıları yöneticiye güven ($p= ,03$) boyutunda branş değişkenine göre sosyal bilimler ile güzel sanatlar ve spor grupları arasında farklılaştığı; yeniliğe açıklık ($p= ,04$) boyutunda da sosyal bilimler ile güzel sanatlar ve spor grupları arasında farklılaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, çalışanlara duyarlılık ($p= ,06$) ve iletişim ortamı ($p= ,10$) boyutlarında branş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

İlgili araştırmalara bakıldığında branş değişkeninin genelde öğretmenlerin örgütsel güven algı düzeyleri arasında herhangi bir fark oluşturmadığı görülmüştür (Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz 2008; Yılmaz, 2005; Özer ve diğerleri, 2006). Artuksu'nin (2009) çalışmasında ise sadece iletişim alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Dolayısıyla, söz konusu araştırmalarla bu araştırma bulguları arasında fark ortaya çıkmaktadır. Bu durum, sosyal bilimler alanı öğretmenlerinin sayılarının ve ders yüklerinin fazla olması dolayısıyla ders dağıtımında dengesizliğe sebep olması (ek ders ücreti gibi) ve bu konularda kendilerinin görüşleri alınmadan derslerin düzenlenmesi olabilir. Oysa Güzel Sanatlar ve Spor alanına yönelik okullarda çok sayıda öğretmen bulunmadığı için yöneticilerin onlarla uyum içerisinde olma eğilimi veya bu öğretmenlerin girdikleri derslerin (ek ders ücreti noktasında) yalnızca kendilerini ilgilendireceği gösterilebilir.

4- Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1) Örgütsel güvenin, eğitimin bilimlerinin diğer konuları (güdüleme, öğrenme, liderlik, bağlılık, stres, işten doyum, tükenmişlik vb.) ile olan ilişkilerini ortaya koyacak araştırmalar yapılabilir.

2) İlköğretim okullarının dışındaki eğitim kurumlarında (ortaöğretim, yüksekokul, üniversite vb.) benzer araştırmalar yapılabilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- 1- Eğitim-Öğretim yılının başlangıcında okullarda yeni başlayan öğretmenlere genel olarak okulların amaçlarının ve işleyişlerinin anlatıldığı hizmet içi eğitim seminerleri verilmesi,
- 2- Okul yöneticilerinin öğretmenlere güven duyması ve onlarla iletişime açık olması,
- 3- Okul yöneticilerinin çalışanlara karşı duyarlı ve yeniliğe açık olması,
- 4- Okullarda, kıdemli öğretmenlerin tecrübelerini özellikle örgütsel güvene ilişkin önerilerini diğer öğretmenlerle paylaşımlarına zemin hazırlayacak "Tecrübe Konuşuyor" adında söyleşilerin belli periyotlarda okul yönetimince düzenlenmesi;
- 5- Okul yönetimi tarafından ayda bir, "Öğretmenim Değerlendiriyor", "Öğretmen Gözüyle" gibi etkinliklerin yapılması ve burada öğretmenlerin okuldaki işleyişle ilgili görüşleri alınması
- 6- Çalışanların okul örgütüne olan güvenlerini etkileyecek sosyal etkinlikler (Özel günlerin hatırlanması- kutlanması, tanışma yemekleri, veda geceleri, spor ve gezi organizasyonları gibi) okul yönetimince ya da okul yönetiminin de desteğini alan gönüllü öğretmenlerce düzenlenmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Artuksı, E. (2009). "İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Okulun Örgütsel Güven Düzeyine İlişkin Algıları", Soysal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Asunakutlu, T. (2002). "Örgütsel Güvenin Oluşturulmasına İlişkin Unsurlar ve **Bir Değerlendirme," Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Güz, S.9, Ss. 55-67.**
- Başaran, E. İ. (2008). Örgütsel Davranış İnsanın Üretim Gücü. **Ankara:** Ekinoks Yayınları.
- Başaran, E. İ. (2006). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, **Ankara:** Ekinoks Yayınları.
- Blevins, R. E. (2001). "A Study of Association Between Organizational Trust and Decision-Making, Communication, And Collabaration in Comprehensive, Regional. Institutions of Higher Education". A dissertation Presented to The Graduate School in Partial Fulfillment of The Requirements For The Degree Doctor of Philosohpy

- New Mexico State University Las Cruces, New Mexico, ProQuest Information and Learning Company.(Erişim Tarihi:05.09.2010).
- Börü, D. (2001). "Örgütlerde Güven Ortamının Yaratılmasında İlk Adım: Güvenilir İnsan Kim? ", IX. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresinde Sunulan Bildiri, Silivri-İstanbul,Ss.189-204.
İnternetKaynağı:http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/deniz1.pdf.(Erişim Tarihi: 28.12.2010).
- Brewster, C. & Railsback, J. (2003), "Building Trusting Relationships For School Improvement: Implications For Principals and Teachers", Northwest Regional Educational Laboratory, (ERIC Document Reproduction Service Number: ED 481 987).
- Buluç, B. (2008). "Ortaöğretim Okullarında Örgütsel Sağlık İle Örgütse Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Güz: 6(4), Ss. 571-602.
- Ceyanes, W. J. (2004). *"An Analysis Between Teacher Trust in The Principal and Teacher Burnout As Identified by Teachers in Selected Texas Public Schools"*, Published of Doctoral Thesis, Texas A&M University, USA. Currall S.C, Epstein M.J. (2003). The Fragility Of Organizational Trust: Lessons From The Rise And Fall Of Enron. *Organizational Dynamics*. Vol.32, No.2,Pp.193-206.
- Culver, T. R.(1994). "Influence Strategies and Trust in Public Schools", Seattle University, Education, Administration (0514); Edd Business Administration, Management (0454); Political Science, Public Administration (0617) ProQuest Information and Learning.
- Bökeoğlu, Ö.Ç. & Yılmaz, K. (2008). "İlköğretim Okullarında Örgütsel Güven Hakkında Öğretmen Görüşleri", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, S.54,Ss. 211-233.http://www.umanitoba.ca/publications/cjeap/articles/noonan_et_al.html.
(Erişim Tarihi: 05.07.2010).
- Ören, K. (2007). "Sosyal Sermayede "Güven" Unsuru ve İşgücü Performansına Etkisi", **Erciyes Üniversitesi Kamu-İş Dergisi**, S.1, Ss.71-90.
- Özgül, K. (2005). "İlköğretim Okullarında Öğretmenlerin Yöneticilerine ve Birbirlerine Duydukları Güven Düzeyi İle Örgütsel İklimi Arasındaki İlişki (Yeni Mahalle Örneği ", Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özer, N., Demirtaş H., Üstüner, M. & Cömert, M. (2006). "Ortaöğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Güven Algıları", **Ege Eğitim Dergisi**, 7/1,Ss.103-124.
- Polat S. (2009)**. Eğitim Örgütleri İçin Sosyal Sermaye: Örgütsel Güven, **Ankara: Pegem Akademi Yay.**
- Tschannen-Moran, M. & Hoy, W. K. (1999). "Five faces of trust: An empirical confirmation in urban elementary schools", *Journal of School Leadership*, Issue: 9, pp. 184-208.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2006)**. Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi, **2**. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Yılmaz, E. (2005). "Okullarda Örgütsel Güven Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.14, Ss. 567-580.
- Yılmaz, E. (2006). "Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyinin Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Özellikleri ve Bazı Değişken Açısından İncelenmesi", Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Zorlu Yücel, P. (2006). "Örgütsel Güven ve İş Tatmini İlişkisi ve Bir Araştırma", Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul